

Siseministerium
Pikk 61
15065 Tallinn

Teie 15.02.2017

Meie 15.03.2017 nr 4/69

Ettepanekud välismaalaste seaduse muutmiseks

Lugupeetud Killu Vantsi!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) nõustub Siseministeriumiga, et viimastel aastatel on jõustunud mitmeid olulisi muudatusi VMS-s, mis lihtsustavad välismaalaste sisserännet Eestisse. Näiteks on ettevõtjate seas palju kiitust pälvinud jaanuari keskpaigas jõustunud muudatus, mille kohaselt tuleb kolmandatest riikidest pärit töötajatele maksta vähemalt Eesti keskmist palka, mitte enam 1,24-kordset keskmist palka. Samuti oleme positiivset tagasidet saanud muudatuste kohta, millega avardati välismaalaste lühiajalise Eestis töötamise võimalusi ning loodi erisused iduettevõtetele ja suurinvestoritele.

Samas näeme VMS-s veel mitmeid kitsaskohti ja võimalusi, kuidas lihtsustada kolmandatest riikidest pärit välismaalaste Eestisse saabumisega ning siin elamise ja töötamisega, ettevõtlusega seonduvaid nõudeid. Peame väga positiivseks, et Siseministerium on valmis tegema täiendavaid muudatusi VMS-s ning kogub selleks sisendit erinevatelt koostööpartneritelt. Täname Siseministeriumit selle võimaluse eest ning esitame järgnevalt oma ettepanekud VMS-i muutmiseks.

1. Sisserände kvoot

VMS § 113 lg 1 kohaselt on Eestisse elama asuvate välismaalaste arv piiratud sisserände piirarvuga. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt ei tohi aastane sisserändajate piirarv ületada aastas 0,1 protsenti Eesti alalisest elanikkonnast.

Kaubanduskoja hinnangul on sisserände piirarv kõige suuremaks kitsaskohaks VMS-s. Eestis on täna paljudes valdkondades tööjõupuudus ning see probleem süveneb järgnevatel aastatel veelgi. 2020. aastaks väheneb tööealiste ehk 24-64-aastaste arv ca 50 000 inimese võrra. Seda probleemi on muude meetmete kõrval võimalik leevendada kolmandatest riikidest pärit inimeste palkamise teel. Kahjuks seab sisserände kvoot sellele võimalusele kitsad piirid. 2016. aastal täitus sisserände piirarv (ca 1300 välismaalast) detsembris. Kuigi selle aasta jaanuari keskpaigas vabastati suurinvestorid, iduettevõtjad ja nende töötajad ning IKT-erialadel töötavad välismaalased sisserände piirarvu alt, siis esineb meie hinnangul suur risk, et ka enne selle aasta lõppu saab sisserände piirarv täis. See tähendab, et Eesti ettevõtjad ei saa palgata kolmandatest riikidest pärit kvalifitseeritud töötajaid üksnes põhjusel, et piirarv on täis. Selline piirang avaldab negatiivset mõju ettevõtjatele, aga ka riigile, kel jääb saamata maksutulu. Lisaks avaldab piirarvu täitumine negatiivset mõju Eesti riigi mainele, sest annab väljapoole Eestit signaali, et Eestisse ei ole oodatud välismaalased, kes panustavad Eesti majanduse arengusse.

Kaubanduskoda pakub välja neli alternatiivset lahendust sisserände piiravuga seonduva probleemi kõrvaldamiseks või leevendamiseks.

- 1) Kaotada sisserände piirarvu nõue ehk jätta VMS-st välja §-d 113-115.
- 2) Tõsta sisserände piirarvu sellises määras, et see ei takistaks järgnevatel aastatel välismaalaste sisserännet Eestisse. Kvoodi tõstmisel võiks arvesse võtta seda, kui palju väheneb igal aastal tööealiste inimeste arv.
- 3) Vabastada sisserände kvoodi alt täiendav grupp välismaalasi. Teeme ettepaneku vabastada näiteks oskustöölised sisserände piirarvu alt. Oleme liikmetelt saanud tagasisidet, et tööstussektoril (nt metallitööstusel) on suur huvi ja valmisolek välismaalasi tööle võtta, sest Eestis on puudu vastavate oskustega inimesi.
- 4) Vabastada sisserände kvoodi alt neet töötajad, kes tulevad tööle nn usaldusväärse ettevõtja juurde (täpsemalt kirjeldatud kirja punktis 4).

2. Töötasu suurus

VMS § 178 lg 1 kohaselt on tööandja kohustatud maksma välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutopalgaga.

Kaubanduskoda teeb ettepaneku asendada Eesti keskmise töötasu nõue Statistikaameti viimati avaldatud tööandja põhitegevusala aasta keskmise brutopalgaga. Selline nõue võimaldab tööandjatel maksta välismaalasele sama suurt töötasu kui makstakse kohalikele töötajatele ühtegi valdkonda diskrimineerimata. Kui välismaalase töötasu peab olema vähemalt võrdne Eesti keskmise palgaga, aga tööandja põhitegevusala keskmine palk on väiksem kui Eesti keskmine palk, siis võib tekkida olukord, kus tööandja peab välismaalasele maksma suuremat töötasu üksnes põhjusel, et ta on välismaalane.

Kui välismaalasele tuleb maksta vähemalt tööandja põhitegevusala keskmist palka, siis see ei halvendaks kohalike töötajate olukorda tööturul ning oleks võrdse kohtlemise põhimõttest lähtudes õiglasem. Juhime tähelepanu sellele, et töökoha täitmiseks välismaalasega on endiselt vajalik Töötukassa luba, mis antakse üksnes juhul, kui seda töökohta ei ole võimalik täita kohaliku töötajaga ning töökoha täitmine välismaalasega on põhjendatud tööturu olukorda arvestades.

Lisaks teeme ettepaneku asendada Eesti keskmise palga nõue tööandja põhitegevusala keskmise palga nõudega ka välismaalase lühiajalise Eestis töötamise korral. See tähendab, et ka lühiajalise Eestis töötamise korral tuleks tööandjat kohustada välismaalasele maksma tasu, mille suurus on vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud tööandja põhitegevusala aasta keskmise brutokuupalgaga, mitte Eesti aasta keskmise brutokuupalgaga.

3. Renditöö

Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et järjest rohkem tööandjaid eelistab välismaalasi palgata personalirendiettevõtja kaudu, sest see on ettevõtja jaoks lihtsam ja ka kiirem viis välistööjõu saamiseks. Personalirendiettevõtja tunneb põhjalikult

välistöajõu palkamise protsessi ning tavalisel ettevõtjal võib olla mõistlik personalirendiettevõtjalt seda teenust sisse osata. Kui riik peab oluliseks, et välistöajõu palkamine oleks ettevõtjate jaoks mugav ja kiire, tuleks üle vaadata personalirendiettevõtjatele kehtestatud nõuded.

VMS § 106 lg 8 ja § 176¹ lg 2 kohaselt võib renditõõ registreerida lühiajalise töötamisena või anda välismaalasele elamisloa töötamiseks renditõõtajana, kui Eestis registreeritud töõandja tegutseb renditõõ vahendajana ning tõõandjal on depõsiidis vahendid vähemalt kümne protsendi ulatuses töõtasufondist.

Viidatud sätete puhul on probleemiks see, et depõsiidi suuruse arvestamisel tuleb lisaks välismaalastele arvesse võtta ka kohalike töõtajate töõtasufondi. Selle tulemusena võib personalirendiettevõtjal tekkida kohustus maksta depõsiiti suurem summa kui on näiteks välismaalaste töõtasud kokku.

Kaubanduskoda teeb ettepaneku muuta viidatud sätete sõnastust selliselt, et kümne protsendi arvestamisel võetakse arvesse vaid kolmandatest riikidest pärit töõtajate töõtasufondi, mitte kõigi personalirendiettevõtja töõtajate töõtasusid. See tähendab, et muudatuse tulemusena peab personalirendiettevõtja tasuma väiksema summa depõsiiti. Kaubanduskoja hinnangul aitab ka väiksem depõsiit tagada renditõõga seotud nõuete ja kohustuste katmise.

4. Välismaalaste palkamise lihtsustamine usaldusväärsete töõandjate jaoks

VMS võiks ette näha soodsamad sätted elamisloa taotlemise ja lühiajalise töötamise osas nendele välismaalastele, kes võetakse tööle usaldusväärsel töõandja juurde. Usaldusväärsel töõandjaks võiks lugeda töõandjat, kes vastab näiteks järgmistele kriteeriumitele:

- töõandja on tegutsenud teatud perioodi (nt vähemalt 3 aastat),
- maksuvõlg puudub,
- majandusaasta aruanded on tähtaegselt esitatud,
- töõandja maksab töõtajatele vähemalt oma põhitegevusala keskmist palka (on tasunud sellelt töõjõumaksud),
- täiendavana võib kaaluda ka teatud referentsperioodil käibe või registreeritud töõtajate arvu kriteeriumi lisamist, mis näitab, et ettevõtet on aktiivselt tegutsenud.

Välismaalased, kes lähevad tööle usaldusväärsete töõandjate juurde, tuleks vabastada ka sisserände piirarvu alt. Teatud soodustused võimaldaksid senisest kiiremini ja lihtsamini usaldusväärsetel töõandjatel võtta tööle välismaalasi. Selline võimalus annab usaldusväärsetele ettevõtjatele kindlustunde, et kui neil peaks vaja minema välistöajõudu, siis nad saavad lihtsalt ja kiiresti välistöajõudu palgata. Muudatuse tulemusena saavad töõandjad senisest kiiremini reageerida töõjõuga seonduvatele muutustele ning vajaduse korral (nt suurema tellimuse täitmiseks) palgata lühiajaliselt või ka pikemaajaliselt senisest kiiremini ja lihtsamalt välistöajõudu. Selline võimalus motiveerib teatud ettevõtteid ka julgemalt investeerima ning riik saab kokkuvõttes suuremat maksutulu. Teisest küljest annab usaldusväärsel töõandja staatus kindlustunnet ka välismaalasele, kes plaanib selle töõandja juurde tööle tulla.

Viidatud kriteeriumite täitmise kontrollimine ei tekitaks juurde põhjendamatut halduskoormust, sest juba täna on vastav informatsioon avalikest registritest kättesaadav ning maksuhaldur on võimeline automaatselt väljastama ka kinnituse, et ettevõtte on tööandjana palgakriteeriumi täitnud (seda on rakendatud riigihangete puhul, kus alapakkumiste vältimiseks on nõutud, et töötasu peab olema makstud vähemalt 70% sektori keskmisest töötasust).

Sarnane süsteem on kasutusel ka tolli valdkonnas, kus AEO staatuse saanud ettevõtjatele kehtivad teatud soodustused kaupade tollivormistusel ja piiriületusel. Palume Siseministeeriumil kaaluda analoogilise süsteemi sisseviimist ka VMS-i.

5. Üleminek õppimiseks antud elamisloalt töötamiseks antud elamisloale

Oleme saanud oma liikmelt tagasisidet ühe juhtumi kohta, kus välismaalane õppis ja töötas Eestis õppimiseks antud elamisloa alusel. Ühel hetkel tunnistati õppimiseks antud elamisluba kehtetuks ning välismaalane taotles elamisluba töötamiseks. Uue elamisloa taotlemise ajal pidi ta aga Eestist lahkuma ning ei saanud jätkata siin töötamist. Sellises olukorras ei kohaldu VMS § 130, mis võimaldab välismaalasel Eestis viibida ka elamisloa taotluse menetlemise ajal.

Palume kaaluda VMS § 43 ja § 130 sõnastuse muutmist selliselt, et kui õppimiseks antud elamisluba tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et ta on jätnud täitmata õppekava õppimiseks antava elamisloa omamiseks nõutavas ulatuses või katkestanud õppimise, ning välismaalane töötab samal ajal, siis ei pea välismaalane töötamiseks antava elamisloa taotlemise ajal Eestist lahkuma.

6. VMS-i rakendamine

Oleme liikmetelt saanud tagasisidet ka selle kohta, et sageli ei ole probleem VMS-s, vaid selles, kuidas seadust tõlgendatakse ja rakendatakse. Ettevõtjad on toonud välja, et riigiasutustel on olnud erinev arusaama mõne VMS-i sätte osas. Näiteks Töötukassa on öelnud, et nende luba ei ole vaja, kuid PPA nõuab luba. Samuti on heidetud ette, et PPA vastab liiga aeglaselt ettevõtjate päringutele. Näiteks ettevõtjal palutakse küsimus esitada PPA üldmeilile ning vastus saabub alles mõne nädala pärast.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja ettepanekuid arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis oma ettepanekuid lähemalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070